

İlahiyat Fakültesi Öğretmen Adayı Öğrencilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algıları

Perceptions of Students Who are Teacher Candidate in the Faculty
of Theology Towards Classroom Management Skills

Mustafa Mücahit

Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi
Din Eğitimi Ana Bilim Dalı
Sivas | Türkiye
mmucahit@hotmail.com

Asst. Prof., Sivas Cumhuriyet University
Faculty of Theology
Department of Religious Education
Sivas | Turkey
orcid.org/0000-0003-2345-0015

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi | 03 Ekim 2020
Kabul Tarihi | 08 Aralık 2020
Yayın Tarihi | 30 Aralık 2020

Article Types | Research Article
Received | 03 October 2020
Accepted | 08 December 2020
Published | 30 December 2020

Atıf | Cite as

Mücahit, Mustafa. "İlahiyat Fakültesi Öğretmen Adayı Öğrencilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algıları [Perceptions of Students Who are Teacher Candidate in the Faculty of Theology Towards Classroom Management Skills]". *Tokat İlmîyat Dergisi* 8/2 (Aralık 2020), 707-733.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.4399278>

İntihal | Plagiarism

Bu makale, iThenticate aracılığıyla taranmış ve intihal içermediği teyit edilmiştir.
| This article, has been scanned by iThenticate and no plagiarism has been detected.

Copyright ©

Published by Tokat Gaziosmanpaşa University Faculty of Islamic Sciences. Tokat | Turkey.
<https://dergipark.org.tr/ilmiyat>

İlahiyat Fakültesi Öğretmen Adayı Öğrencilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algıları

Öz: Sınıf yaşamının düzenli bir şekilde yürütülmesi ve sınıfta olumsuz davranışların engellenmesi, etkili sınıf yönetimine bağlıdır. Çünkü etkili sınıf yönetimi becerisi, öğretimin başarısını belirleyen en önemli etkenlerdir. Tarama modelinde betimsel bir araştırma modeli olan bu çalışma, öğretmen adayları ilahiyat öğrencilerinin sınıfı yönetebilme becerilerine ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat fakültesinde öğrenim görmekte olan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Elçiçek, Kinay ve Oral (2015) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen bulgular çerçevesinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerisine ilişkin algıları cinsiyete ve okudukları lise türüne göre farklılık göstermemektedir. Araştırma sonucunda İlahiyat Fakültesi öğretmen aday öğrencilerinin sınıfı yönetebilme becerilerine ilişkin algılarının “yeterli” düzeyde olduğu saptanmıştır. Sınıf yönetiminin beş alt boyutu içerisinde Öğretim Yönetimi, İlişki Yönetimi ve Zaman Yönetimi faktörlerinde II. Öğretim öğrencilerinin ortalamaları I. Öğretim öğrencilerine göre daha yüksektir. Fiziksel düzen, öğretim yönetimi ve ilişki yönetimi faktörleri ortalamalarına göre bu üç faktörde 3. sınıfta okuyan öğrencilerin ortalamasının 4. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Öğretmen Eğitimi, Sınıf, Sınıf Yönetimi, Sınıfı Yönetebilme Becerisi.

Perceptions of Students Who are Teacher Candidate in the Faculty of Theology Towards Classroom Management Skills

Abstract: Conducting the classroom life regularly and preventing negative behaviors in the classroom depends on effective classroom management. Because the skill of effective classroom management is the most important factor which determines teaching success. This study, which is a descriptive research model in the questionnaire model, aims to determine the perceptions of the teacher candidate theology students regarding classroom management skills. The study group of the research consists of 3rd and 4th grade students studying at Sivas Cumhuriyet University Faculty of Theology in the 2019-2020 academic year. As a data collection tool, the “Classroom Management Competency Scale of Pre-service Teachers” developed by Elçiçek, Kinay, and Oral (2015) was used in the study. The perceptions of the teacher candidates participating in the study about their classroom management skills do not differ according to gender and the type of high school they studied. As a result of the research, it was determined that the perceptions of the students of the Faculty of Theology, who are teacher candidate, about their classroom management skills are at a “sufficient” level. Among the five sub-dimensions of classroom management, in the factors of Teaching Management, Relationship Management and Time Management, the average of evening education students is higher than formal education students. According to the averages of the factors of physical order, teaching management and relationship management, it was observed that the average of 3rd-grade students was higher than the 4th-grade students in these three factors. It has been determined that teacher candidates who live with their families have a higher level of skill perception regarding physical order.

Keywords: Religious Education, Teacher Education, Classroom, Classroom Management, Classroom Management, Skills.

Giriş

Eğitimin gittikçe farklılaştığı, çeşitliliğinin çoğaldığı günümüz dünyasına adapte olma, modern toplumun gerekli gördüğü bilgi, beceri ve iletişime sahip olma, gelişen ekonomik, sosyal ve kültürel yapıya ayak uydurabilme ancak kapsamlı, nitelikli ve çok boyutlu bir eğitimle sağlanabilecektir. Eğitim faaliyetlerinin başarıya ulaşmasında öğretimdeki amaçlara uygun olarak hazırlanmış bir öğretim programı, programın uygulanmasında öğretmene yardımcı olacak eğitim materyali ve programın hedeflerini iyi kavramış ve ders materyallerini hedeflere uygun olarak kullanabilen bir öğretmen olmak üzere üç temel faktör önemli rol oynamaktadır.¹ Eğitimin niteliğini ve başarısını etkileyen birçok farklı etmenin en önemli unsurunu öğretmen oluşturmaktadır. Eğitim sürecini belirleyen diğer etmenlerin neredeyse tamamı, öğretmenle anlamlı ve etkili hale gelebilmektedir. Çünkü fiziksel şartlar ve eğitsel kaynaklar ne kadar nitelikli olursa olsun öğretmenin yetersizliği onları işlevsiz hale getirebilmektedir. Öğretmenin bilgi, beceri düzeyi ile kişiliği ve iletişim yeteneği eldeki diğer imkânların çok verimli ve işlevsel şekilde kullanımını sağlayabilir.

Eğitim-öğretimin gerçekleştiği alan olan sınıfın etkin bir biçimde yönetilmesi, yapılan eğitimi verimli hale getirecek ve istenilen hedeflere ulaşılmasını kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda eğitimin en önemli basamağının sınıf yönetimi olduğu söylenebilir. “Eğitimin temel öğelerini oluşturan öğretmen, öğrenci, müfredat ve araç gereçler sınıfta bir araya gelmekte”² ve bir bütünlük oluşturmaktadır. Sınıf yönetiminden amaçlanan, olumlu, verimli öğrenme çevresi oluşturarak, öğrencilerin öğretim hedeflerine ulaşmalarını sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak, Erden’e göre etkili bir sınıf yönetimi, zamanın etkili kullanılması, sınıf yaşamının düzenli bir biçimde yürütülmesi ve öğrencilerin kendi kendilerini yönetmelerini sağlamakla mümkün olabilecektir.³ Sınıf yönetiminin doğru anlaşılabilmesi için sınıf kavramını açıklamak gerekir. “Sınıf, ortak özelliklere sahip olmaları nedeniyle bir araya getirilen öğrenci gruplarına, önceden belirlenmiş olan davranışların kazandırılabilmesi için öğretimin yapıldığı

¹ Nevzat Aşıkoğlu, “DKAB Öğretim Programlarının Uygulanmasında Öğretmenin Rolü ve Mevcut Durumla İlgili Bir Değerlendirme”, *Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi*, ed. Recep Kaymakcan vd. (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2011), 483.

² Hüseyin Başar, *Sınıf Yönetimi* (Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2001), 4.

³ Münire Erden, *Sınıf Yönetimi* (Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2014), 17.

derslik olarak tanımlanabilir. Sınıf denildiğinde derslikle birlikte orada yer alan araç ve gereçler ile öğretmen ve öğrenci de anlaşılmalıdır.”⁴

Sınıf yönetimi, toplumsal yaşamla da bağlantılı ancak toplumdaki diğer yönetsel etkinliklerden farklı özelliklere sahiptir. Bunlar; sınıf yönetiminin okul yönetiminden daha dar bir uygulama alanı olması, okul kültürü ve ikliminin sınıf yönetimini etkileyen bir faktör olması, sınıf yönetiminin, sınıfın düzeni ve öğretim olmak üzere iki boyut üzerine odaklanması, toplumsal kültürün sınıf yönetimini etkilemesi gibi özelliklerdir. Yine ülkenin eğitim politikasına göre sınıf yönetiminin farklılık göstermesi dış faktörler olarak nitelenen; aile, toplumsal kültür ve kitle iletişim araçları gibi etkenlerle ilişkilidir. Sınıfın fiziki düzeni, öğrencilerin istek ve beklentileri, sınıf kuralları ve öğretmenin yönetim biçimi gibi iç faktörler de sözü edilen özelliklere eklenebilir. Ayrıca bu özellikler, öğrencilerin ihtiyaçlarına, gelişim düzeylerine ve sınıf düzeyine göre, öğretmenin yaklaşım biçimine göre de farklılık gösterebilmektedir.⁵

Sınıf yönetimi, eğitim yönetimindeki aşamaların ilk ve temel basamağını oluşturur. Sınıfın öğrencilerle yüz yüze gelinen bir mekân olması, eğitimin hedefi olan öğrenci davranışlarının oluşmaya başladığı yer olduğunu da göstermektedir. Sınıf yönetiminde elde edilebilecek başarı, büyük oranda eğitim yönetiminin kalitesini belirleyici olacaktır.⁶ Sınıf yönetimi, öğretimin etkili ve verimli olması için gerekli koşulların oluşturulmasını sağlayacak bütün etkinlik ve düzenlemelerle ilgilenmekte ve böylece öğretimin niteliğini etkilemektedir.

Yapılan araştırmalar öğretmenlerin aldıkları eğitimin, sınıf yönetimi becerilerini etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak birçok araştırmacı sınıf yönetimine ilişkin becerilerin kazanılmasında alınan eğitimin yanında gerçek sınıf ortamının en etkili yol olduğunu da belirtmektedirler.⁷

Etkili ve yeterli bir biçimde sınıfı yönetme becerisine sahip olması gereken öğretmen tipi, kendisinden beklenenleri de değiştirmektedir. Gelişen dünya ve çağın gereklerine göre bir öğretmenin sahip olması gereken nitelikler, kişisel ve mesleki olmak üzere şöyle sıralanabilmektedir:

⁴ Ayşegül Ataman, “Sınıf İçerisinde Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler”, *Sınıf Yönetimi*, ed. Leyla Küçükahmet (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006), 3.

⁵ Vehbi Çelik, *Sınıf Yönetimi*, (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2012), 6-7.

⁶ Başar, *Sınıf Yönetimi*, 4.

⁷ Çiğdem Şahin Taşkın, “Sınıf Yönetimi: Öğretmen Adaylarının Deneyimleri”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/29 (2013), 150.

“Öğretmenlerin kişisel nitelikleri: 1. Güdüleyicilik, 2. Başarıya odaklanmışlık, 3. Profesyonellik olmak üzere üç ana grupta; mesleki nitelikleri ise 1. Öğretim etkinliklerini planlama, 2. Öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanma, 3. Etkili iletişim kurma, 4. Sınıfı yönetme, 5. Zamanı etkili kullanma, 6. Öğrenmeleri değerlendirme, 7. Rehberlik yapmak üzere de yedi ana grupta toplanabilir.”⁸

Günümüz gerçekleri ve gelişimine bağlı olarak öğretmenlik yapacak birey sadece ders verme, ders anlatma, sınav yapma ve not verme gibi sınırlı görevler yapan birisi olmamalıdır. Çağdaş eğitim ve öğretim ilkelelerine göre öğretmen organizatör, yönetici, rehber, izleyici ve değerlendirci olmak durumundadır. Öğretmen, öğrencilerinin davranışları üzerinde çalışan, eğittiği her öğrencinin önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmasına yardım eden kişidir. Onların, istenilen davranışlara sahip bireyler olmasını sağlayıcıdır. Öğrenim için elverişli bir ortam hazırlanabilirse, işte ancak o zaman öğretmen bütün bunları sağlıklı bir biçimde gerçekleştirebilir.

1. İlahiyat Eğitimi ve Sınıf Yönetimi

1998 yılında yapılan reform gereği İlahiyat Fakülteleri bünyesinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği programı kurulmuş, 2006 yılında bu program eğitim fakültelerine aktarılmıştı. 2012 yılında tekrar İlahiyat fakültelerine aktarılan bu program 2014 yılından itibaren yeni öğrenci almayarak kapanma sürecine girmiştir. Bunun yerine 2017 yılından itibaren yüksek din öğretimi kurumlarında pedagojik formasyon dersleri verilmeye başlanmış, İlahiyat ve türevi diğer fakültelerin öğretmen yetiştirme misyonu tekrar geri dönmüştür.⁹

Öğretmenlik mesleğini yapacak olan İlahiyat Fakültesi mezunu bir kişinin öğrenme ve öğretme sürecinde etkili olabilmesi için diğer alan öğretmenleri gibi sahip olmaları gereken nitelikler söz konusudur. Bunlar; etkili bir sınıf yönetimini gerçekleştirmede benimsenecek olan öğretim yöntem ve teknikleri ile buna ilişkin öğretimsel iş ve taktikler, öğrenciyle etkili ve kolay iletişim, öğrencileri eğitim ortamında aktif hale getirebilme şeklinde sıralanabilir. Bu bağlamda din eğitimi verecek öğretmen

⁸ Özcan Demirel, *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*, (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2011), 188.

⁹ Bayramalı Nazıroğlu, “İlahiyat Fakülteleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *İlahiyat Atlası*, ed. Bayramalı Nazıroğlu vd. (İstanbul: Ensar Yayınları, 2018), 28-29.

adayının deneyim kazanacağı öğretmenlik uygulaması da onun için çok önemlidir. Yapılacak bu uygulama ve staj esnasında adayın, kendi yeterliliklerinin kaynağını bulabilmesi ve kendi öğretim niteliğini, sınıfı yönetme becerisini çeşitli yönlerden değerlendirebilmesi de aynı şekilde önemlidir.

Din eğitim-öğretim faaliyeti, birden çok faktörün devreye girdiği, farklı zamanlarda etkili olan karmaşık bir süreçtir. Bu süreci yürütecek olan din eğitimcisinin görevi daha hassas ve zordur. Öğretmen, din gibi hassas, insan üzerinde etkili ve her insanın ilgilenmek durumunda olduğu bir olguyu öğretmekle yükümlüdür.¹⁰ Din “öğretimi” özel bir ve uğraş alanı, kendine özgü nitelikleri olan bir meslektir. Günümüzde yaşanan gelişmeler ve değişimler, din öğretecek eğitimciden beklenen görev ve nitelikleri de değiştirmiştir. Din eğitimcisi sadece bilgiyi aktaran değil, öğretimi planlayan, örgütleyip organize eden, yöneten, denetleyen, öğrenmeyi öğreten rehber durumundadır.¹¹ Din eğitiminde sınıf yönetimini Baltacı, “öğrencide kalıcı izli dini anlayış ve davranış değişikliği sağlamak, öğrencilerin öğrenme durumlarına aktif katılımını desteklemek veya öğrenmeyi teşvik etmek amacıyla öğrenme ortamlarının düzenlenmesidir”¹² şeklinde açıklamaktadır. Buna göre sınıf yaşantısının din eğitimcisi tarafından yönetilmesi, dine ilişkin kavram ve uygulamaların öğrenciye doğru bir biçimde aktarılması ve din dilinin öğrenciye aktarılması sürecinde sınıfta yapılan etkinliklerin yürütülmesi, hedeflerin gerçekleşmesi esnasında sınıfın fiziki ortamı, okul iklimi, öğreticilerin öğretim yönetimi uygulamaları ve öğrenci davranışlarının organizasyonu, din eğitiminde sınıf yönetimini oluşturmaktadır.

Günümüzde okullarda ve diğer eğitim kurumlarında yapılacak din eğitiminde görev alacak eğitimcilerin sosyal bilimsel teorilerden ve eğitimle ilgili yapılan araştırma sonuçlarından yararlanmaları hem gerekli hem de zorunludur. Dolayısıyla öğretmen ve diğer eğitimciler daha iyi bir din öğretimi için öğretim süreçlerini analiz ederek öğretimle ilgili strateji, yöntem ve teknik bilgilerini artırmalıdır. Çünkü din eğitim ve öğre-

¹⁰ Muhammet Şevki Aydın, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı* (İstanbul: Dem Yayınları, 2016), 37.

¹¹ Süleyman Akyürek, “DKAB Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Yeterliklerine İlişkin Algıları”, *Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi*, ed. Recep Kaymakcan vd. (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2011), 491.

¹² Ali Baltacı, “Din Dersi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yaklaşımları: Etnometodolojik Bir Araştırma”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 19/2 (2019), 296.

timinde başarı, içerikle birlikte sözü edilen unsurlara ağırlık vermek ve her yaş grubu için en etkili araçları kullanmayı gerektirmektedir¹³ Öte yandan din eğitimcisi okulda ve çevrede sadece branşının öğreticisi değil, bir moral eğitimcisi olarak ta görüldüğü için, öğrencilerle görüşmek, velilerle iyi ilişkiler geliştirmek için zaman ayırmaya, öğrencilerle karşılıklı güvene dayanan bir ortam oluşturmaya da özen göstermelidir.¹⁴ Lisans eğitimi sırasında verilen formasyon derslerinden birisi olan “Sınıf Yönetimi” dersi kapsamında yaptığımız bu araştırma, öğretmen adaylarına yönelik yapılan eğitimdeki yeterlik ve yetersizliklerin, üzerinde daha fazla durulması gereken konuların tespitinde yol gösterici olabilecektir. Ayrıca din eğitimi verecek olan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarının tespiti yoluyla verilen eğitimin ne düzeyde işe yaradığını görme ve buna yönelik öneriler sunma noktasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Sınıf Yönetiminin Boyutları

Sınıfın iyi yönetilmesi, eğitimde başarının ilk adımını oluşturmaktadır. Bu durum, öğretmenin liderlik rolünü öne çıkarmakta ve grup dinamiğini bilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle yönetim ile öğretim birbiriyle bağlantılı görülmekte, öğretmenin eğiticilik özelliği kadar yöneticilik özelliğinin de geliştirilmesi önemli hale gelmektedir. Öğretmenin kişisel özellikleri, derste kullandığı yöntem ve teknikler sınıf yönetiminde etkili unsurlardır. Sınıf ortamını ve yönetimini etkileyen faktörlere, çevreyle olan ilişki ve iletişim, okul aile işbirliği, sınıfın fiziki durumu da eklenebilir.¹⁵ Sınıf yönetimi değişik açılardan boyutlanmakla birlikte beş boyut öne çıkmaktadır.

Sınıf yönetimi etkinliklerinin ilk boyutunu, sınıf ortamının fiziksel düzenine ilişkin olanlar oluşturmaktadır. Sınıfın fiziki durumu, öğrenmede temel etkenlerden olup özellikle ilköğretim düzeyinde çok daha önemlidir. Sınıfın genel görünüş ve düzeni, genişliği, temiz ve havadar oluşu, sınıf alanının etkinlikler için düzenlenmesi, ısı, ışık, gürültü düzenekleri, estetik, eğitsel araçlar, oturma düzeni, öğrencilerin grup-

¹³ Mustafa Köylü - Bayramalı Nazıroğlu, “İlköğretimde Din Eğitimi”, *Din Eğitimi*, ed. Mustafa Köylü - Nurullah Altaş (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012), 152.

¹⁴ Beyza Bilgin, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi* (Ankara: Gün Yayıncılık, 2007), 102.

¹⁵ Çalık, *Sınıf Yönetimi*, 4; Yücel Öksüz vd., “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 30/2 (2011), 102.

landırılması, fiziki düzenin başlıca unsurlarıdır. Fiziki düzenlemeler, öğrencinin rahat etmesini sağladığı gibi sınıfın çekiciliğini de artırır. Öğrenci isteyerek geldiği için öğrenme kolaylaşır, başarılı olur, kendine güvenmesini sağlar ve eğitimin hedefi olan davranış değişikliği için uygun ortam hazırlanmış olur.¹⁶

Sınıf yönetiminin ikinci boyutu, öğretimin yönetilmesidir. Öğretimin yönetimi, öğretim etkinliklerinin iyi planlanması ve yönetilmesini kapsamaktadır. Öğretim etkinliklerinin en rasyonel ve düzenli bir biçimde nasıl öğretilceğinin ortaya konulması anlamına gelen planlama, yıllık, ünite ve günlük planların yapılmasıyla sağlanır. Ayrıca araç gereç seçme, sınav hazırlama ve sınıf çalışmalarının iyi bir şekilde yapılmasında etkili olabileceği, öğretim etkinliklerinin planlanmasını gerektirir.¹⁷ Planlama öğrencilerin derse gönüllü olarak katılımını sağlayıcı nitelikte olmalı, öğrencilerin eleştirel düşünme ve sorun çözme yeteneklerini geliştirici olmasını hedeflemelidir.¹⁸ Bütün öğrencilerin derse katılımını sağlama, öğrenim eksikliklerini giderme, dersin amacına uygun teknolojik materyal kullanma ve öğrenciler sıkıldığında rahatlatıcı etkinlikler yapma da öğretimin yönetilmesi kapsamındadır. Geçmiş ve var olan durumu ele alarak geleceği görme ve şekillendirme de öğretimin yönetilmesine yönelik çabalaradır.¹⁹

Sınıf yönetiminin bir diğer boyutunu, zaman yönetimine yönelik etkinlikler oluşturmaktadır. Hedef davranışları her bir öğrenciye kazandırmak için eğitim ortamında harcanan zaman, önemli bir değişkendir.²⁰ "Etkili öğretim, öğrenmeye ayrılan zamanın etkili kullanımına bağlıdır. Sınıf içerisinde geçirilen zamanın çeşitli etkinliklere dağılım oranı, ders dışı ve dersin akışını bozucu etkinliklere harcanmaması, sıkıcılığın önlenmesi, öğrencinin zamanının çoğunu okulda geçirmesinin sağlanması, devamsızlığın"²¹ ve okuldan ayrılmaların önlenmesi bu boyut içerisinde değerlendirilebilir.

Sınıf yönetiminin dördüncü boyutu ilişki düzenlemelerine ilişkindir. Sınıfta öğretmen ve öğrenci daima etkileşim içerisinde ve öğretmenler kişilik özellikleriyle öğrencilerin niteliklerini etkilemektedirler.

¹⁶ Başar, *Sınıf Yönetimi*, 5; Erden, *Sınıf Yönetimi*, 111; Çalık, *Sınıf Yönetimi*, 4.

¹⁷ Çalık, *Sınıf Yönetimi*, 4.

¹⁸ Çelik, *Sınıf Yönetimi*, 99.

¹⁹ Başar, *Sınıf Yönetimi*, 5; Çalık, *Sınıf Yönetimi*, 6.

²⁰ VeySEL Sönmez, *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı* (Ankara: Anı Yayıncılık, 1994), 121.

²¹ Başar, *Sınıf Yönetimi*, 5; Çalık, *Sınıf Yönetimi*, 4.

Eğitim öğretim faaliyetleri, öğretmenin kişilik özellikleri ile öğrencilerin yüksek nitelikli davranışları arasında pozitif ilişkilerin olduğu ifade edilmektedir.²² Sınıf içerisinde öğrencilerle iyi bir ilişki kurmak, öğretmeni etkili kılacaktır. Öğretmen, sağlıklı ve dengeli bir kişilik geliştirmekten sorumlu olduğu bilinciyle hareket etmelidir. Burada sınıf ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi ve sınıf ikliminin olumlu hale getirilmesi ilişki yönetimiyle ilgilidir. Yine sorunların ortaya çıkmadan önce çözümlenmesi, sınıf kurallarına uyulmasının sağlanması ve istenmeyen davranışların değiştirilmesi, ilişki yönetimini şekillendirici etkinliklerdir. Bunun için öğretmenin, öğrencilerin bireysel ve grup ihtiyaçlarına duyarlı olması, okulda yaşamın kolaylaştırılması için çaba göstermesi gerekir.²³

Sınıf yönetiminin son boyutunu davranış düzenlemeleri oluşturmaktadır. “Sınıf ortamının istenen davranışı sağlayabilir bir duruma getirilmesi, sınıf ikliminin olumlu hale getirilmesi, sorunların ortaya çıkmadan önce tahmin edilerek istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarına uyumun sağlanması, meydana gelen istenmeyen davranışların değiştirilmesi bu boyuta ilişkin içeriklerdir.”²⁴ Sınıftaki öğretimin işleyişine etki eden, öğrencinin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşimini engelleyen ya da diğerleri için tehlike oluşturabilecek durumları ortaya çıkaran davranışlar bu boyut kapsamındadır. Problem olan davranışlar; öğrencinin uygun davranışları düşük oranda göstermesi, gösterdiği uygun olmayan davranışın oranının fazla olması, ya da öğrencinin davranış dağarcığında uygun davranış bulunmaması gibi üç şekilde kendisini gösterebilir.²⁵ Buna göre sınıf yönetimini başarılı bir biçimde yürütmek isteyen öğretmen uygun olmayan her davranış için ayrı bir düzenleme stratejisine başvurmalıdır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı İlahiyat Fakültelerinde yüksek din eğitimi alan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarını ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda din eğitimi öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarının cinsiyete, sınıf düzeyine

²² Hakan Kurt vd., “Öğretmen Adaylarının Kişilik Tipleriyle Sınıf Yönetimi Profilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2013), 191.

²³ Başar, *Sınıf Yönetimi*, 5; Çalık, *Sınıf Yönetimi*, 4.

²⁴ Başar, *Sınıf Yönetimi*, 6.

²⁵ Ataman, “Sınıf içerisinde Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara karşı Geliştirilen Önlemler”, 291.

ve öğretim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Din Eğitimi verecek öğretmen adaylarının sınıfı yönetimi becerilerine ilişkin algıları nasıldır?
2. İlahiyat Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının sınıfı yönetimi becerilerine ilişkin algıları;
  - a) Öğrencinin cinsiyetine,
  - b) Sınıf düzeyine,
  - c) Öğretim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

2.1. Yöntem

2.1.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada CÜ İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıfı yönetimi becerilerine ilişkin algılarını ortaya koymak amaçlandığı için betimsel araştırma modeli tercih edilmiştir. Karasar'a göre, tarama modeline dayanan araştırmalarda var olan mevcut bir durum olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılır.²⁶ Tarama modeli, araştırma esnasında araştırma örnekleme alınan kurumlarda var olan süreçleri etkilemeden kullanılabilen bir modeldir. Bu modelin avantajlarından birisi de araştırmanın yapıldığı kurumda mevcut düzen bozulmadan ve kurum personeline yönetsel güçlük çıkarmaksızın kullanılabilme durumudur.²⁷

2.1.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Yaptığımız bu araştırmanın evreni 2019-2020 eğitim öğretim yılında İlahiyat Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarıdır. Örnekleme ise Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 151 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bunlardan 126'sı dördüncü sınıf, 25'i ise üçüncü sınıf öğrencisidir. Bu örneklem grubunun seçilme nedeni, bu öğrencilerin sınıf yönetimi dersini almış olmalarıdır.

²⁶ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2012), 44.

²⁷ Saim Kaptan, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri* (Ankara: Bilim Yayınevi, 1998), 6.

2.1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak Elçiçek ve arkadaşları²⁸ tarafından geliştirilmiş olan “Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Sınıf Yönetimi Yeterlik Ölçeği, öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilen, 5’li likert tipinde, “çok yeterliyim”, “yeterliyim”, “orta düzeyde”, “yetersizim”, “çok yetersizim” olmak üzere 5 basamak olarak belirlenen 30 maddeden oluşan bir ölçektir. Elçiçek vd., tarafından yapılan “Açımlayıcı faktör analizi sonucunda; KMO değeri .90 bulunmuş ve toplam varyansın %52’sini açıklayan 5 boyutlu 30 maddelik bir ölçme aracı elde edilmiştir. Ölçme aracının Cronbach Alpha güvenirliği .87 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları da iyi uyum değerleri vermiştir (RMSEA: .047, χ^2/df : 1.67)”.

Bu araştırmada veri aracı olarak kullanılan ölçek, anket katılımcılarına araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır. Katılımcılardan elde edilen verilerin analizi, SPSS 26.0 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler yapılmış, frekans ve yüzde analizleri yapılarak, ortalama ve standart sapma değerleri elde edilmiştir. Öğretmen adayı ilahiyat öğrencilerinin algıları arasındaki farklılıklar ise t testi ve tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiştir. Ölçeğin puan ortalamalarının karşılaştırılmasında ise puan aralıklarından yararlanılmış ve şu puan aralıkları dikkate alınmıştır: Aritmetik ortalamaların arasındaki “Ölçek Aralığı = $5-1/5=0,80$ olarak belirlendikten sonra, 1.00-1.80 arası “çok yetersizim”. 1.81- 2.60 arası “yetersizim”, 2.61-3.40 arası “orta düzeyde”, 3.41-4.20 arası “yeterliyim”, 4.21-5.00 arası “çok yeterliyim” olarak beşli ölçeğe göre değerlendirilmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, ilahiyat öğrencilerine yönelik olarak yapılan araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde sunularak değerlendirilmiştir.

3.1. Araştırma Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bulgular

Bu Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özelliklerinin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1.’de verilmiştir.

²⁸ Zakir Elçiçek vd. “Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4/1 (2015), 52.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Tablosu

		f	%
<u>Cinsiyet</u>		105	69,5
	Erkek	46	30,5
<u>Sınıf</u>	3. Sınıf	25	16,6
	4. Sınıf	126	83,4
<u>Öğretim</u>	I. Öğretim	85	56,3
	II. Öğretim	66	43,7
<u>Eğitim Alınan Lise</u>	İHL	101	66,9
	Diğer	50	33,1
<u>İkamet Edilen Yer</u>	İl	98	64,9
	İlçe	41	27,2
	Köy	12	7,9
<u>Okurken Kalınan Yer</u>	Yurt	40	26,5
	Aile	111	73,5
	Diğer	0	0
<u>Eğitim Görme Şekli</u>	Yatılı	23	15,2
	Gündüzlü	128	84,8
	Toplam	151	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan 151 öğretmen adayının 105'i kadın (%69,5), 46'sı (%30,5) ise erkektir. 151 öğretmen adayının 25'i (%16,6) 3. sınıfta öğrenim görmekte, 126'sı (%83,4) ise 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Anketi cevaplayan öğrencilerin 85'i (%56,3) I. Öğretimde okumakta, 66'sı (%43,7) ise II. öğretimde öğrenim görmektedirler. Anketimizi cevaplandıran öğrencilerin 101'i (%66,9) İmam Hatip Lisesi, 50'si (%33,1) ise diğer lise-lerden mezundur. Araştırmaya katılan İlahiyat öğrencilerinin 98'i (%64,9) il merkezinde, 41'i (27,2) İlçede ve 12'si (%7,9) de köyde ikamet etmektedir. Bu öğrencilerden 40'ı (26,5) halen yurttta kalmakta, 111'i (73,5) ailesinin yanında barınmaktadır. Anketimize katılan öğrenciler lise eğitimlerini alırken 23'ü (%15,2) yatılı, 128'i (%84,8) de gündüzlü olarak okumuşlardır.

3.2. Din Eğitimi Verecek Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Algı Düzeleri

Araştırmada yer alan beş alt faktöre ait hesaplanan ortalama puanlarına ilişkin bazı betimleyici istatistikler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Faktör Puanlarına Ait Betimleyici İstatistikler

Faktörler	N	Ort.	ss.	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Maks
Fiziksel Düzen	151	3,9391	,68973	-,462	,051	2	5
Öğretim Yönetimi	151	3,9616	,64981	-,373	-,687	2,40	5
Davranış Yönetimi	151	2,7594	,79853	,419	,046	1,17	5
İlişki Yönetimi	151	4,0728	,57479	-,316	-,696	2,78	5
Zaman Yönetimi	151	4,1854	,65051	-,781	,540	1,67	5

Beş alt faktörün ortalama puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Normallik testleri ile incelenmiş ve tüm faktörlerin de normal dağılım göstermediği ($p < 0,05$) görülmüştür. Bu durumda özellikle “Likert Tipi ölçek üzerinden elde edilen değişkenlerin normallik sınaması için literatürde kabul gören bir diğer kıstas çarpıklık ve basıklık katsayısı değerlerinin +1.5 ve -1.5 arasında olması gerektiğidir.”²⁹ Bu bağlamda, Tablo 2’deki beş faktörün çarpıklık ve basıklık değerleri göz önüne alındığında normal dağılım gösterdiği kabul edilebilir. Verilerin normal dağılım göstermesi sonucunda verilerin analizinde parametrik istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

3.3. Faktörlere İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Katılımcıların sınıf yönetimi algısına yönelik ortalamalar aşağıdaki Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Yönetimi Alt Faktörlerine Ait Betimleyici İstatistikler

Faktörler	N	Ort.	ss.
Fiziksel Düzen	151	3,9391	,68973
Öğretim Yönetimi	151	3,9616	,64981
Davranış Yönetimi	151	2,7594	,79853
İlişki Yönetimi	151	4,0728	,57479
Zaman Yönetimi	151	4,1854	,65051
Toplam	151	3,7836	,58090

Tablo 3 incelendiğinde 151 öğretmen adayının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyine yönelik ortalama puanları $\bar{x} = 3,7836$ düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu veriye göre din eğitimi öğretmen adaylarının

²⁹ Barbara G. Tabachnick – Linda S. Fidell. *Using Multivariate Statistic* (Boston: Pearson Education, 2013), 130 vd.

sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarının “yeterli” düzeyde (yeterli=3.41-4.20) olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmeni adaylarına yönelik yapılan bir araştırmada bizim elde ettiğimiz sonuçlara benzer şekilde sınıf yönetimi becerileri “iyi” ($\bar{x}=3,91$) düzeyde bulunmuştur.³⁰ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerileri içerisinde zaman yönetimi boyutuna ilişkin algıları ($\bar{x}=4,1854$) en yüksek düzeydedir. Ardından ise ilişki yönetimi ($\bar{x}=4,0728$) boyutuna yönelik algılar gelmektedir. Üçüncü sırada gelen boyut öğretimi yönetebilme ($\bar{x}=3,9616$) becerisine ilişkin algı düzeyleridir. Bunların ardından fiziksel düzene ilişkin ($\bar{x}=3,9391$) algı düzeyleri gelmektedir. Zaman yönetimi, ilişki yönetimi, öğretim yönetimi ve fiziksel düzene ilişkin din eğitimcisi öğretmen adaylarının algılarının “yeterli” düzeyde olduğu bulgusu elde edilmiştir. Davranış yönetimine ilişkin ankete katılan öğretmen adaylarının en düşük ($\bar{x}=2,7597$) düzeyde bir algıya sahip oldukları ve buna ilişkin de “orta düzeyde” bir yeterliğe sahip oldukları görülmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre de mesleğini yerine getirirken DKAB öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda kendilerini “yeterli” gördükleri tespit edilmiştir.³¹ Buna göre alınan eğitimin mesleğe atıldıktan sonra da etkili olduğu söylenebilir. DKAB öğretmenleriyle yapılan bir başka araştırmaya göre de, öğretmenlerin fiziksel düzen konusunda tamamının yeterli, öğretim yönetimi konusunda bir kısmının yeterli, davranış yönetiminde kısmen yeterli oldukları ancak az bir kesimin zamanı etkili ve verimli kullandığı büyük çoğunluğun zamanı iyi yönetemediği, iletişim yönetiminde eksikliklerin çok olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.³²

3.4. Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

3.4.1. Cinsiyete Göre Faktörlerin Test Edilmesi

Beş faktörün katılımcıların cinsiyetine göre değişip değişmediği Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Faktörlerin Levene homojenlik testi sonuçlarına göre beş faktörün de homojen olduğu sonucuna varılmıştır ($p>0,05$).

³⁰ Yücel Öksüz vd., “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 30/2 (2011), 106.

³¹ Akyürek, “DKAB Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Yeterliklerine İlişkin Algıları”, 502.

³² Ali Baltacı, “Din Dersi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yaklaşımları: Etnometodolojik Bir Araştırma”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 19/2 (2019), 321.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Faktörlerin Karşılaştırması

Faktörler	Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Fiziksel Düzen	Kadın	105	3,9276	,71636	-,307	,759
	Erkek	46	3,9652	,63148		
Öğretim Yönetimi	Kadın	105	4,0114	,66655	1,429	,155
	Erkek	46	3,8478	,60138		
Davranış Yönetimi	Kadın	105	2,7460	,80566	-,309	,757
	Erkek	46	2,7899	,78993		
İlişki Yönetimi	Kadın	105	4,0868	,58022	,449	,654
	Erkek	46	4,0411	,56722		
Zaman Yönetimi	Kadın	105	4,1937	,66951	,234	,815
	Erkek	46	4,1667	,61162		

Tablo 4'e göre cinsiyet faktörü sınıf yönetimi boyutlarını etkileyen anlamlı bir faktör olmadığı ortaya çıkmaktadır. ($p>0,05$). Fiziksel düzen, öğretim yönetimi, davranış yönetimi, ilişki yönetimi ve zaman yönetiminden oluşan beş boyuta ilişkin kadın ve erkek öğretmen adayları arasında bir farklılık olup olmadığına bakıldığında, elde edilen bulgulara göre cinsiyet sınıf yönetimi becerisi açısından bir anlamlılık ifade etmemektedir. Öğretmen adaylarının ortalamaları birbirine çok yakındır. Sadece öğretim yönetimi boyutunda kadın adayların ortalamalarının ($\bar{x}=4,0114$), erkeklerinkinden ($\bar{x}=3,8478$) biraz farklı olduğu görülmekle birlikte bu durum istatistiki açıdan bir anlamlılık göstermemektedir. Bu bulgular sınıfı yönetimi becerileri açısından cinsiyetin çok önemli olmadığını ortaya koymaktadır. Alan yazına bakıldığında, Biyoloji bölümünden 391, Kimya bölümünden ise 150 öğretmen adayı üzerinde yapılan çalışmalarda da sınıf yönetimi becerileri ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.³³ Yapılan bir başka araştırma da ise, mesleğe yeni başlamış kadın öğretmenlerin “öğrenme ortamlarını düzenleme ve yönetme” konusunda, erkek öğretmenlerden daha yüksek bir puana sahip

³³ Öksüz vd., “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, 107; Esra Özay Köse, “Sınıf Yönetimine Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3/39 (2010), 24.

oldukları³⁴ tespit edilmiştir. Buna göre fiziksel ortamı ilgilendiren konularda cinsiyet faktörünün etkili olduğu görülmüştür.

3.4.2. Eğitim Alınan Lise Türüne Göre Faktörlerin Test Edilmesi

Beş faktörün katılımcıların eğitim aldıkları lise türüne göre (İHL ve Diğer Liseler) değişip değişmediği Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Faktörlerin Levene homojenlik testi sonuçlarına göre beş faktörün de homojen olduğu sonucuna varılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 5. Eğitim Alınan Lise Türüne Göre Faktörlerin Karşılaştırması

Faktörler	Lise Türü	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Fiziksel Düzen	İHL	101	3,9743	,67032	,890	,375
	Diğer Liseler	50	3,8680	,72911		
Öğretim Yönetimi	İHL	101	4,0030	,62553	1,113	,267
	Diğer Liseler	50	3,8780	,69526		
Davranış Yönetimi	İHL	101	2,7723	,82957	,281	,779
	Diğer Liseler	50	2,7333	,73925		
İlişki Yönetimi	İHL	101	4,0803	,58965	,226	,822
	Diğer Liseler	50	4,0578	,54905		
Zaman Yönetimi	İHL	101	4,1947	,65704	,249	,804
	Diğer Liseler	50	4,1667	,64330		

Lise türüne göre faktörleri karşılaştırdığımızda, Tablo 5'e göre sınıf yönetimi boyutları ile lise türü arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p>0,05$). Buna göre İlahiyat fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının okumuş oldukları lise türünün sınıfı yönetimi becerilerine bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Lise müfredatı içerisinde eğitim bilimine yönelik derslerin olmamasının bunda etkili olduğu düşünülebilir. Daha önce var olan Anadolu öğretmen liseleri, eğitim bilimlerine ilişkin bir müfredatı da içermekteydi. Çünkü Anadolu öğretmen liseleri kuruluş amaç ve görev yönetmeliğinin göre; "öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak, öğrencilere öğretmenlik ruhu aşılamak ve öğretmenlik mesleğini sevdirmek, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışla-

³⁴ Ahmet Koç, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikleri, Türkiye'de Okullarda Din Öğretimi ed. Recep Kaymakcan vd. (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2011), 543.

rı kazandırmak”³⁵ gibi hedefler gütmekteydi. 1989-1990 öğretim yılında açılan bu liseler Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’nün 05.06.2014 tarihli Bakan onayı ile başka liselere dönüştürülmüş ve böylece müfredatında öğretmenlik bilgisi bulunan lise kalmamıştır.

3.4.3. Öğrencilerin Fakülte'deki Öğretim Türüne Göre Faktörlerin Test Edilmesi

Belirlenen beş faktörün, katılımcıların öğretim türlerine göre değişip değişmediği Bağımsız Örneklem T Testi aracılığıyla test edilmiştir. Faktörlerin Levene homojenlik testi sonuçlarına göre beş faktörün de homojen olduğu sonucuna varılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 6. Öğretim Türüne Göre Faktörlerin Karşılaştırması

Faktörler	Öğretim Türü	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Fiziksel Düzen	I. Öğretim	85	3,8588	,69681	-1,631	,105
	II. Öğretim	66	4,0424	,67164		
Öğretim Yönetimi	I. Öğretim	85	3,8047	,66349	-3,490	,001
	II. Öğretim	66	4,1636	,57610		
Davranış Yönetimi	I. Öğretim	85	2,7451	,72538	-,249	,804
	II. Öğretim	66	2,7778	,88932		
İlişki Yönetimi	I. Öğretim	85	3,9464	,59059	-3,158	,002
	II. Öğretim	66	4,2357	,51364		
Zaman Yönetimi	I. Öğretim	85	4,0078	,66662	-3,992	,000
	II. Öğretim	66	4,4141	,55489		

Tablo 6’ya göre Fiziksel Düzen ve Davranış Yönetimi faktörleri katılımcıların öğretim türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ancak Öğretim Yönetimi, İlişki Yönetimi ve Zaman Yönetimi faktörleri ise anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında bu üç faktörde de II. Öğretim öğrencilerinin ortalamasının I. Öğretim öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretim türünün öğrencilerin sınıf yönetiminin alt faktörleri olan öğretim, ilişki ve zaman yönetimleri konusunda anlamlı bir farklılığa sebep olduğu ifade edilebilir. Üniversitelerde ikinci öğretim uygulamalarına

³⁵ Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği, Resmi Gazete 20723 (12 Aralık 1990), Erişim 3 Eylül 2020.

ilişkin eğitimin kalitesini düşüreceği, bilimsel çalışmalarını engelleyeceği ve yükseköğrenime kaydolan öğrencilerin kalitelerinin düşeceği şeklinde eleştiriler dile getirilmiştir. Buna karşın normal öğretimle aynı düzeyde, aynı şartlarda, aynı öğretim elemanları tarafından aynı ders araç ve gereçlerinin kullanılmasıyla gerçekleştirilen öğretimde, verilen eğitimin kalitesinden taviz verilmeyeceğine şeklindeki düşünceler de söz konusudur.³⁶ Türkiye’de artık ikinci öğretimin çok farklı nedenlerle sürdürülebilirliğinin çok zor olduğu ileri sürülmekle birlikte³⁷ son yıllarda normal ve ikinci öğretime yerleşen öğrencilerin yerleşme puanlarının birbirine çok yaklaştığı ve dolayısıyla ikinci öğretim öğrencileri ile normal öğretim öğrencileri kalite olarak değerlendirildiğinde bir farklılık kalmadığı³⁸ da ifade edilmektedir. Bizim bulgumuz da bunu desteklemektedir. Elde ettiğimiz verilere göre öğretmen adayı ikinci öğretim öğrencileri, öğretim yönetimi, ilişki yönetimi ve zaman yönetimi konusunda I. öğretimdeki öğrencilerden daha iyi durumdadırlar. Yapılan bir araştırmada ise birinci öğretim ile ikinci öğretime devam eden öğretmen adayları arasında sınıfı yönetimi becerisine ilişkin bir farklılık tespit edilmemiştir.³⁹

3.4.4. Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyine Göre Faktörlerin Test Edilmesi

Beş faktörün katılımcıların sınıf düzeylerine göre değişip değişmediği Bağımsız Örneklem T Testi ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Faktörlerin Levene homojenlik testi sonuçlarına göre beş faktörün de homojen olduğu sonucuna varılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 7. Sınıf Düzeyine Göre Faktörlerin Karşılaştırması

Faktörler	Sınıf	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Fiziksel Düzen	3. Sınıf	25	4,4160	,49302	3,966	,000
	4. Sınıf	126	3,8444	,68534		

³⁶ Abdurrahman Tanrıoğen - Ramazan Baştürk, “İkinci Öğretim Öğrencilerinin İkinci Öğretim Programına İlişkin Görüşleri”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24/1 (2008), 13-14.

³⁷ Bk. Abdülkerim Çalışkan vd., “Türkiye’de Devlet Üniversiteleri Meslek Yüksekokullarında İkinci Öğretimin Gelecek Sorunsalı ve Sürdürülemezliği Üzerine Bir Değerlendirme”, *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2/1 (2018), 21-22.

³⁸ Tanrıoğen - Baştürk, “İkinci Öğretim Öğrencilerinin İkinci Öğretim Programına İlişkin Görüşleri”, 14.

³⁹ Öksüz vd., “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, 108.

Öğretim Yönetimi	3. Sınıf	25	4,3240	,60915	3,142	,002
	4. Sınıf	126	3,8897	,63559		
Davranış Yönetimi	3. Sınıf	25	2,8800	,76606	,826	,410
	4. Sınıf	126	2,7354	,80561		
İlişki Yönetimi	3. Sınıf	25	4,4133	,45646	3,351	,001
	4. Sınıf	126	4,0053	,57329		
Zaman Yönetimi	3. Sınıf	25	4,3733	,49366	1,589	,114
	4. Sınıf	126	4,1481	,67271		

Tablo 7'ye göre Davranış Yönetimi ve Zaman Yönetimi faktörleri katılımcıların sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ancak Fiziksel Düzen, Öğretim Yönetimi ve İlişki Yönetimi faktörleri ise anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında bu üç faktörde de 3. sınıfta okuyan öğrencilerinin ortalamasının 4. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sınıf düzeyinin öğrencilerin sınıf yönetiminin alt faktörleri olan fiziksel düzen, öğretim ve ilişki yönetimleri konusunda anlamlı bir farklılığa sebep olduğu ifade edilebilir. Bu farklılık 3. Sınıfta okuyan öğrencilerin sınıf yönetimi dersini yeni almış olmalarından kaynaklanabilir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde “Sınıf Yönetimi” dersi 3. Sınıf bahar döneminde okutulmaktadır. Bu öğrencilerin kazanmış olduğu bilgiler daha yenidir. 4. Sınıf öğrencileri ise üzerinden bir yıl geçmiş bilgilere sahip olmanın rahatlığına sahip olmaları nedeniyle fiziksel düzen, öğretim yönetimi ve ilişki yönetimi konusundaki algılarının biraz daha düşük düzeyde olabilir. İkinci ve dördüncü sınıfta okuyan sınıf öğretmeni adaylarına ilişkin yapılan bir araştırmada ise bizim bulgularımızın tersine “dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin algılarının daha olumlu olduğu sonucu elde edilmiştir.”⁴⁰

3.4.5. Öğrencilerin Eğitimleri Sırasında Kaldıkları Yere Göre Faktörlerin Test Edilmesi

Beş faktörün katılımcıların eğitim aldıkları esnada kaldıkları yerlere göre değişip değişmediğinin tespitinde Bağımsız Örneklem T Testi uygu-

⁴⁰ Yücel Öksüz vd., “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, 107.

lanmıştır. Faktörlerin Levene homojenlik testi sonuçlarına göre beş faktörün de homojen olduğu sonucuna varılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 8. Kalınan Yere Göre Faktörlerin Karşılaştırması

Faktörler	Kalınan Yer	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Fiziksel Düzen	Yurt	40	3,7250	,64798	-2,323	,022
	Aile	111	4,0162	,69079		
Öğretim Yönetimi	Yurt	40	3,7925	,65882	-1,937	,055
	Aile	111	4,0225	,63856		
Davranış Yönetimi	Yurt	40	2,8917	,85030	1,224	,223
	Aile	111	2,7117	,77751		
İlişki Yönetimi	Yurt	40	3,9639	,61396	-1,403	,163
	Aile	111	4,1121	,55767		
Zaman Yönetimi	Yurt	40	4,1833	,59891	-,024	981
	Aile	111	4,1862	,67072		

Tablo 8'e göre Öğretim Yönetimi, Davranış Yönetimi, İlişki Yönetimi ve Zaman Yönetimi faktörleri katılımcıların kaldıkları yere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ancak Fiziksel Düzen faktörü ise anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında ailesinin yanında kalan öğrencilerinin ortalamasının yurttaki kalan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kalınan yerin, öğrencilerin sınıf yönetiminin alt faktörü olan fiziksel düzen konusunda anlamlı bir farklılığa sebep olduğu ifade edilebilir. Aile ortamı tutum ve davranışlarda olduğu gibi kişinin her türlü etkinliği gerçekleştirmesinde de tertip ve düzene uymada, fiziki ortamı kullanmada, çocuğu yönlendiren ve eğiten bir özelliğe sahiptir. Ailede bu tür alışkanlıklar kazanan birey gençlik ve yetişkinlik döneminde bu tutumunu sürdürecektir. Ancak ailenin kontrolünün dışına çıkıldığında çevresindeki diğer bireylerden etkilenmesi ve onların tutum ve davranışlarına uyması söz konusudur. Fiziki ortamın düzeni konusunda yurtlarda kalan öğrencilerin alışkanlık gereği daha alt düzeyde bir beceri göstermeleri bu şekilde açıklanabilir.

Çünkü yapılan bir araştırmaya göre de odada kalan öğrenci sayısı arttıkça fiziksel çevre, arkadaşların tutum ve davranışları, iletişim becerisi ve işleyle ilgili sorunlar da artmaktadır.⁴¹ Yapılan diğer bir araştırmaya göre ise evde kalan öğrencilerin yurtlarda kalanlara göre daha fazla sorumluluk altında olduklarını,⁴² dolayısıyla bu sorumluluk gereği fiziki mekânı da tertipli ve düzenli kullanacakları kanaati oluşmaktadır.

3.4.6. Öğrencilerin Lisede Yatılı-Gündüzlü Eğitim Görme Şekline Göre Faktörlerin Test Edilmesi

Beş faktörün katılımcıların eğitim görme şekline göre değişip değişmediği Bağımsız Örneklem T Testi aracılığıyla test edilmiştir. Faktörlerin Levene homojenlik testi sonuçlarına göre beş faktörün de homojen olduğu sonucuna varılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 9. Eğitim Görme Şekline Göre Faktörlerin Karşılaştırması

Faktörler	Eğitim Görme Şekli	N	Ort.	Std. Sapma	t	P
Fiziksel Düzen	Yatılı	23	3,6087	,60446	-2,540	,012
	Gündüzlü	128	3,9984	,68940		
Öğretim Yönetimi	Yatılı	23	3,6739	,56506	-2,340	,021
	Gündüzlü	128	4,0133	,65248		
Davranış Yönetimi	Yatılı	23	2,6884	,84283	-,462	,645
	Gündüzlü	128	2,7721	,79309		
İlişki Yönetimi	Yatılı	23	3,8696	,60734	-1,857	,065
	Gündüzlü	128	4,1094	,56346		
Zaman Yönetimi	Yatılı	23	4,0725	,59422	-,904	,367
	Gündüzlü	128	4,2057	,66023		

Tablo 9'a göre Davranış Yönetimi, İlişki Yönetimi ve Zaman Yönetimi faktörleri katılımcıların eğitim görme şekline göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ancak Fiziksel Düzen ve Öğretim Yönetimi faktörleri ise anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında bu iki faktörde de "Gündüzlü" okuyan öğrencilerinin ortala-

⁴¹ Melahat Demirbilek, "Yurtlarda Kalan Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkileri, Arkadaşlık İlişkileriyle Bağlantı Sorunları ve Çözümüne Yönelik Bir Model Denemesi" *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi* 1/3 (2012), 1-24.

⁴² Gönül Özgür vd., "Evde ve Yurtta Kalan Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu", *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 1/1 (2010), 13.

masının “Yatılı” okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla eğitim görme şeklinin öğrencilerin sınıf yönetiminin alt faktörü olan fiziksel düzen ve öğretim yönetimi konusunda anlamlı bir farklılığa sebep olduğu ifade edilebilir. Bu durumu; gündüzlü okuyan öğrencilerin aileleriyle birlikte kalmaları nedeniyle fiziksel ortama daha çok dikkat etmeleri, ailelerinden görmüş oldukları katılım, özendirme, kurallara uyma vb. davranışları alışkanlık haline getirmiş olmalarıyla açıklamak mümkün olabilir. Yatılı kalan öğrencilerde bu tür tutum ve davranışlar daha esnek olabilmektedir.

3.4.7. İkamet Edilen Yere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Beş faktörün katılımcıların yaşlarına göre değişip değişmediği Tek Yönlü Varyans Analizi aracılığıyla test edilmiştir.

Tablo 10. Faktörlerin İkamet Edilen Yere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Fiziksel Düzen	Gruplar Arası	2,220	2	1,110	2,376	,096
	Gruplar İçi	69,139	148	,467		
	Toplam	71,359	150			
Öğretim Yönetimi	Gruplar Arası	2,823	2	1,411	3,452	,034
	Gruplar İçi	60,515	148	,409		
	Toplam	63,337	150			
Davranış Yönetimi	Gruplar Arası	,842	2	,421	,657	,520
	Gruplar İçi	94,805	148	,641		
	Toplam	95,646	150			
İlişki Yönetimi	Gruplar Arası	1,208	2	,604	1,850	,161
	Gruplar İçi	48,348	148	,327		
	Toplam	49,557	150			
Zaman Yönetimi	Gruplar Arası	1,013	2	,507	1,200	,304
	Gruplar İçi	62,461	148	,422		
	Toplam	63,475	150			

Tablo 10’a göre faktörlerin katılımcıların ikamet ettikleri yere göre karşılaştırılmasında Fiziksel Düzen, Davranış Yönetimi, İlişki Yönetimi

ve Zaman Yönetimi faktörleri katılımcıların ikamet ettikleri yere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ancak Öğretim Yönetimi faktörü ise katılımcıların ikamet ettikleri yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğu görmek için Çoklu Karşılaştırma Testi yapılması gerekmektedir. Fiziksel Düzen faktörünün varyans analizi homojen olduğundan Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır.

Tablo 11. Fiziksel Düzen Faktörünün İkamet Edilen Yere Göre Tukey çoklu karşılaştırma testi

Bağımlı Değişken	(I) Nerede Oturuyorsunuz	(J) Nerede Oturuyorsunuz	Ortalama Farkı (I-J)	Standart. Hata	p	95% Güven Aralığı	
						Alt sınır	Üst sınır
Fiziksel Düzen	İl	ilçe	-,05057	,12713	,917	-,3515	,2504
		köy	,42585	,20904	,107	-,0691	,9208
	İlçe	il	,05057	,12713	,917	-,2504	,3515
		köy	,47642	,22433	,089	-,0547	1,0075
	Köy	İl	-,42585	,20904	,107	-,9208	,0691
		ilçe	-,47642	,22433	,089	-1,0075	,0547

Tablo 11’de görüldüğü gibi Tukey testi sonuçlarına göre ilde ikamet edenlerin ortalamasının köyde ikamet edenlere göre, ilçede ikamet edenlerin ortalamasının köyde ikamet edenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle köyde ikamet eden öğrencilerin ortalamasının hem ilçe hem de ilde kalan öğrencilere göre daha düşük olduğu ve ikamet edilen yerin sınıf yönetimin alt faktörü olan fiziksel düzen konusunda anlamlı bir farklılığa sebep olduğu ifade edilebilir. Ülkemizde son yıllarda kentleşme ve beraberinde getirmiş olduğu davranış biçimleri, insanların kurallara uyma, birbirine saygı gösterme, hak ve hukuka riayet etme, nezaket gösterme vb. birlikte yaşamanın gerektirdiği standartlara daha fazla uyma anlayışını geliştirmiştir. Kentlere göre kırsal kesimde bu anlamda değişim ve dönüşüm daha yavaş bir şekilde gerçekleşmektedir. Buna bağlı olarak ilçede yaşayanların köyde yaşayanlardan, kentte yaşayanın da ilçede yaşayanlardan tertip, düzen, çevre düzeni ve fiziki alanlarla ilgili tasarruflarda biraz daha dikkatli olmaları beklenmekte-

dir. Bütün bunlar öğretmen adaylarının fiziki alanlara ilişkin tutumlarına yansiyacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Din eğitimi öğretmen adayının eğitim öğretim sürecinde etkili olabilmesi, genel kültür, meslek bilgisi ve alan bilgisi şeklinde sıralanan üç temel boyuttaki niteliklere sahip olmasıyla mümkün olabilecektir. O halde din eğitimi öğretmen adayının meslek bilgisinin bir boyutunu oluşturan ve meslekle ilgili bütün bilgilerin uygulanma sahası olan sınıf yönetimine ilişkin eğitiminin üzerinde dikkatle ve önemle durulması gerekmektedir.

Yapılan araştırmada elde edilen bulgulara göre:

—Öğretmen adayı ilahiyat öğrencilerinin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarına yönelik puan ortalamaları 3,7836 düzeyindedir. Bu bulgu din eğitimi öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinin “yeterli” düzeyde olduğu göstermektedir.

—Sınıf yönetimi becerisi yeterliği konusunda din eğitimi öğretmen adayları arasında cinsiyetin bir etken olmadığı sonucu elde edilmiştir.

—İlahiyat fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının okumuş oldukları lise türünün sınıf yönetimi algılarına bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

—Sınıf yönetiminin alt boyutları içerisinde Öğretim Yönetimi, İlişki Yönetimi ve Zaman Yönetimi faktörlerinde II. Öğretim öğrencilerinin ortalaması I. Öğretim öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

—Fiziksel Düzen, Öğretim Yönetimi ve İlişki Yönetimi faktörleri ortalamalarına göre 3. sınıfta okuyan öğrencilerinin ortalamasının 4. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

—Ailesinin yanında ikamet eden öğretmen adaylarının fiziksel düzene ilişkin daha üst düzey beceri algısına sahip oldukları tespit edilmiştir.

—Lise eğitimi sırasında gündüzlü olarak okuyan ilahiyat öğrencisi öğretmen adayları, yatılı olarak okuyanlara göre fiziksel düzen ve öğretimi yönetebilme becerisine ilişkin daha becerikli oldukları algısına sahiptirler.

—Fiziksel düzene ilişkin beceriler konusunda köyde ikamet eden öğrencilerin ortalamasının hem ilçe hem de ilde oturan öğrencilere göre daha düşük olduğu ve ikamet edilen yerin sınıf yönetiminin alt faktörü olan

fiziksel düzen konusunda anlamlı bir farklılığa sebep olduğu bulunmuştur.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki öneriler geliştirilebilir.

—Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin becerilerine yönelik algılarını belirleme noktasında başka araştırmalar yapılarak, adayların farklı bakış açıları tespit edilebilir. Bu konuda yapılacak araştırmalarda ilk test son test uygulamaları yapılarak sınıf yönetimi dersi almadan önce ve aldıktan sonraki algıları ortaya çıkarılabilir.

—Öğretmen adaylarına yönelik sınıf yönetimi becerileri konusunda çok yönlü eğitime her zaman ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle öğretmen eğitiminde önemli yeri olan sınıf yönetimi dersi hem teoride hem de uygulama boyutunda ihtiyacı karşılayacak nitelikte zenginleştirilerek geliştirilebilir.

Kaynakça

- Akyürek, Süleyman. “DKAB Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Yeterliklerine İlişkin Algıları”. *Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi*. ed. Recep Kaymakcan vd. 491-522. İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları, 2011.
- AÖLY, Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği, *Resmi Gazete* 20723 (12 Aralık 1990). Erişim 3 Eylül 2020. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20723.pdf>
- Aşıkoğlu, Nevzat. “DKAB Öğretim Programlarının Uygulanmasında Öğretmenin Rolü ve Mevcut Durumla İlgili Bir Değerlendirme”. *Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi*. ed. Recep Kaymakcan vd. 483-490. İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları, 2011.
- Ataman, Ayşegül. “Sınıf içerisinde Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler”, *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet. 289-310. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.
- Aydın, Muhammet Şevki. *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı*. İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları, 3. Baskı, 2016.
- Bağcı, Hatice Fakioğlu. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yeterlikleri”, *IV. Türkiye Lisanüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı* V. ed. Hümeysra Dinçer - Ümit Güneş. 207-223. İstanbul: İlmi Etüdler Derneği, 2015.
- Baltacı, Ali. “Din Dersi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yaklaşımları: Etnometo-

- dolojik Bir Araştırma”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 19/2 (2019), 293-321. <https://doi.org/10.33415/daad.567729>
- Başar, Hüseyin. *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2001.
- Bilgin, Beyza. *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*. Ankara: Gün Yayınları, 2007.
- Çalık, Temel. “Sınıf Yönetimi ve Özellikleri”, *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet, 1-10. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.
- Çalışkan Abdülkerim vd. “Türkiye’de Devlet Üniversiteleri Meslek Yüksekokullarında İkinci Öğretimin Gelecek Sorunsalı ve Sürdürülemezliği Üzerine Bir Değerlendirme”. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2/1 (2018), 21-25.
- Çelik, Vehbi. *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012.
- Demirbilek Melahat. “Yurtlarda Kalan Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkileri, Arkadaşlık İlişkileriyle Bağlantı Sorunları ve Çözümüne Yönelik Bir Model Denemesi”. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi* 1/3 (2012), 1-24.
- Demirel, Özcan. *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 17. Baskı, 2011.
- Elçiçek, Zakir vd. “Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4/1 (2015), 51-63.
- Erden, Münire. *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2014.
- Kaptan, Saim. *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Bilim Yayınevi, 1998.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları, 24. Basım, 2012.
- Koç, Ahmet. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikleri, Türkiye’de Okullarda Din Eğitimi”. ed. Recep Kaymakcan vd. 523-552. İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları, 2011.
- Köse, Esra Özay. “Sınıf Yönetimine Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri”. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3/39 (2010), 20-27.
- Köylü, Mustafa - Nazıroğlu Bayramali. “İlköğretimde Din Eğitimi”, *Din Eğitimi*. ed. Mustafa Köylü - Nurullah Altaş. 148-189. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012.
- Kurt, Hakan vd. “Öğretmen Adaylarının Kişilik Tipleriyle Sınıf Yönetimi Profilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi”. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2013), 189-198.
- Nazıroğlu, Bayramali. “İlahiyat Fakülteleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme”,

- İlahiyat Atlası*. ed. Bayramali Nazıroğlu vd. 17-35. İstanbul: Ensar Yayınları, 2018.
- Öksüz Yücel vd., “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 30/2 (2011) 99-113.
- Özgür Gönül vd., “Evde ve Yurtta Kalan Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu”, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 1/1 (2010), 25-32.
- Sönmez, Veysel. *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık, 1994.
- Tabachnick, Barbara G. – Linda S. Fidell, *Using Multivariate Statistic*. Boston: Pearson Education, 6. Baskı, 2013.
- Tanrıoğen Abdurrahman - Baştürk Ramazan. “İkinci Öğretim Öğrencilerinin İkinci Öğretim Programına İlişkin Görüşleri”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24/1 (2008), 13-23.
- Taşkın, Çiğdem Şahin. “Sınıf Yönetimi: Öğretmen Adaylarının Deneyimleri”. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/29 (2013), 147-162.